

Mitä PSA kertoo?

– Lue lisää PSA-mittauksesta ja PSA-tuloksista

PSA-mittaus Docrates Syöpäsairaalassa

PSA-mittaukseen voitte saapua ilman ajanvarausta ma-pe klo 8-14 välisenä aikana. Ilmoittautuminen Docrates Syöpäsairaalan 1. kerroksen vastaanottoon.

PSA-testi

Eturauhasen rauhasepiteeli erittää valkuaisainetta, prostataspesifistä antigeeniä (PSA), joka on 23 aminohapon muodostama seriiniproteaasi. PSA on entsyymi, jonka tehtävänä on pitää siemenneste juoksevana.

PSA on eturauhaselle ominainen, eli sitä ei erity muista kudoksista. Koska PSA:ta erittyy sekä syöpäsoluista että eturauhasen terveistä rauhas-soluista, on syövän diagnostiikka PSA:n perusteella haasteellista.

PSA-arvon merkitystä arvioitaessa on se aina suhteutettava eturauhasen kokoon. Mitä suurempi eturauhanen on, sitä korkeampi on PSA-arvo. 30-40 millilitran kokoinen eturauhanen kohottaa PSA:n tasolle 3-4 µg/l.

Eturauhassyöpää voi esiintyä jo hyvin pienilläkin PSA-arvoilla. Yleisohjeeksi on haluttu antaa seuraavia PSA:n kokonaispitoisuuden viitearvoja eri ikäryhmissä:

Ikä (v)	S-PSA (µg/l)
40-49	alle 2,5
50-59	alle 3,5
60-69	alle 4,5
70-79	alle 6,5

PSA esiintyy veressä vapaana ja sitoutuneena valkuaisaineisiin, lähinnä alfa₁-makroglobuliiniin ja makroglobuliineihin. Vapaan PSA:n määrällä on merkittävä erotusdiagnostinen arvo hyvänlaatuisen ja pahanlaatuisen muutoksen arvioinnissa. Mitä vähemmän vapaata PSA:ta, sitä suurempi syöpäriski.

Eturauhassyöpäriskiä voidaan arvioida kokonais-PSA:n ja vapaan PSA:n prosentuaalinen osuus huomioiden:

Kokonais PSA (µg/l)	Syöpäriski %
0-2	10
2-4	15
4-10	30
yli 10	yli 50

Vapaan PSA:n osuus (%)	Syöpäriski %
0-10	56
10-15	28
15-20	20
20-25	16
yli 25	8

(lähteet: Thopson et al.: Prevalence of prostate cancer among men with a prostatespecific antigen levels < or = 4.0 ng per milliliter in New England Journal of Medicine, May 27 sekä Käypä hoito -suositus)

Erityisen tärkeää on huomioida, että PSA nousee tavanomaisten infektioiden ja erityisesti virtsainfektioiden yhteydessä monikymmenkertaiseksi. Vasta 2–3 kuukauden kuluttua infektiosta saadaan PSA-arvolle oikea luku. Myös lieväästeinen eturauhastulehdus tai edellisiltainen yhdyntä voi nostaa PSA-arvoa. Sitä vastoin eturauhasen tunnustelu ei näytä kohottavan PSA-arvoa.

PSA-arvo on aina syytä kontrolloida, eikä yhden arvon perusteella ole vielä välttämättä syytä koepalatutkimukseen. Jos kuitenkin yksittäisessä mittauksessa todetaan selvästi koholla oleva PSA ilman muuta selitystä, eli oireita ei ole prostatiitista tai muutoin virtsatie-tulehdukseen viittaavaa, biopsiaa pidetään perusteltuna toimenpiteenä ilman viivettä.

Mitä useammin arvo on mitattu, sitä helpompi on arvioida pahanlaatuisen muutoksen mahdollisuutta. Kiinteistä PSA raja-arvoista onkin suositeltavaa siirtyä käyttämään PSA:n muutosnopeutta pahanlaatuisuuden riskin arvioinnissa. Tähän käytetään joko PSA:n nousunopeutta tai PSA:n kahdentumisaikaa.

Hyväksyttävä nousunopeus vuodessa on 0,5–0,7 µg/l. PSA:n kaksinkertaistuminen alle vuodessa viittaa aktiiviseen prosessiin eturauhasessa, kun taas PSA:n kaksinkertaistuminen 3 vuodessa viittaa rauhalliseen muutokseen. Jos arvo nousee 2 µg/l, on sen todettu viittaavan aggressiivisesti käyttäytävään eturauhassyöpään, joka olisi hoidettava - vaikka kokonais-PSA-arvo olisikin alhainen. Eturauhassyövän uusiutumista radikaalileik-

kauksen tai sädehoidon jälkeen on erityisen suositeltavaa mitata PSA:n nousunopeuden ja kaksinkertaistumisen avulla. Eturauhassyövän diagnostiikka ja hoito olisi kohdennettava erityisesti niille miehille, joilla eturauhassyöpä on aggressiivinen ja eliniän kannalta merkittävä.

Suomen syöpärekisterin eturauhassyövän ilmaantuvuutta koskevien tietojen sekä seurantatutkimuksen tulosten perusteella voidaan vuosittaista PSA laboratoriokokeen ottamista suositella tehtäväksi kerran vuodessa 50 vuotta täyttäneille miehille joko työterveydenhoidossa tai omaehtoisesti. PSA-laboratoriokokeen ottaminen on suositeltavaa aikaisemmin, mikäli omalla isällä tai lähisuvussa on aikaisemmin todettu eturauhassyöpää.

Uroterapia ja seksuaalineuvonta syövänhoidon tukena

Docrates Syöpäsairaalassa on mahdollisuus keskustella uroterapeutin tai seksuaalineuvon kanssa urologisista ongelmista. Uroterapeutin vastaanotto sisältää mm. rakkohuuhdelut, katetrointi- ja elämäntapaohjaukset, lääketoimivuuden varmistuksen sekä limakalvojen hoito-ohjaus. Seksuaalineuvonta on tavoitteellista ja ammatillista ihmisen seksuaalisuuteen ja seksuaaliterveyteen liittyvien asioiden ja ongelmien käsittelyä vuorovaikutussuhteessa.

Ota yhteyttä ja kysy lisää
p. 010 773 2000, ma – to 8–18, pe 8–16

Askeleen edellä – ihmisenä ihmisen rinnalla
www.docrates.com

D^{CR}ATES
SYÖPÄSAIRAALA